

שליטי"א לחדרי תורה בקשר עם יום ההולדת שלו למלאת לו חמש שנים בשבועות הבע"ל.

ויהי רצון שמבן חמש למקרא יגדל לבן עשר למשנה וכו' כפסק המשנה, והוא וזוגתו תחיי ירוו ממנו רוב נחת אמיתי הוא נחת חסידותי, וזכות התעסקותו במוסד בית רבקה והסמינר יעמוד להם בכל האמור. בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן



שמבן חמש למקרא .. כפסק המשנה: אבות ספ"ה.

לעילוי נשמת

מנהל מוסד בית חנה ובית חיי מושקא בפאריז

חבר הנהלת בית ליובאוויטש

למעלה מארבעים שנה

הרה"ח עוסק בצ"צ

הר' מסעוד בן שלמה ע"ה

טובול

נפטר בש"פ ויקהל-פקודי, מבה"ח ניסן

יום הבהיר כ"ה אדר ה'תש"פ

ת' נ' צ' ב' ה'



נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



ש"פ ויקהל-פקודי, כ"ה אדר, מבה"ח ניסן, ה'תשל"ה

חלק א – יוצא לאור לש"פ ויקהל-פקודי, כ"ה אדר, מבה"ח ניסן, ה'תשפ"ג



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

הוספה

א

בי"ה, כ"ג מ"ח תשמ"ח
ברוקלין, נ.י.

נחמה דינה ת"י

ברכה ושלום!

הפ"נ שלה נתקבל, ויקרא בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

נעם לי להיודע שחזרה דברי תורה בקשר ל"הקהל",
והשם יוסיף בברכותיו, וליום הולדתה בפרט.

בברכה לשנת הצלחה

מ. שניאורסאהן

ב

בי"ה, כ"ב מני"א תשי"ט
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' ישכר דוב שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ' מני"א, בו כותב אודות הכנס בנס מנחם מענדל

א

מצילום האגרת.

נחמה דינה: פונר, סקאָוקי.

שחזרה דברי תורה בקשר ל"הקהל": ראה "שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו"
(היום יום" בתחלתו) — שנת תשמ"ח: "מעורר ע"ד שכאו"א אנשים נשים וטף ישתתפו
בפעולות "הקהל" במשך שנה זו (שנת הקהל) ע"י שכאו"א מהם יאספו בני ובנות ישראל
שבסביבתם ויעוררו אותם לתורה ויראת שמים. ופעם בחדש יודיע כאו"א (למקום מרכזי) פרטי
פעולתם".

וליום הולדתה: השביעי — כ"ד אדר (ראשון), שהזכירה עד"ז במכתבה.

ב

מצילום האגרת. נדפסה בספר "ר' בערל — חסיד ומחנך" (גורביץ).

מוה' ישכר דוב: גורעוויטש, פאָריז. מנהל ביה"ס בית רבקה בצרפת. אגרות נוספות אליו
— אג"ק חכ"ו אגרת ט'טשט, ובהנסמן בהערות שם.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויקהל-פקודי, כ"ה אדר, פ' החודש, מבה"ח ניסן הבעל"ט, הננו
מוציאים לאור חלק ראשון מהתועדות ש"פ ויקהל-פקודי, כ"ה אדר, פ' החודש,
מבה"ח ניסן ה'תשל"ה (תדפיס מתורת מנחם — התועדות כרך עט הנמצא
בדפוס), הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ ויקרא).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעורר "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ג' פ' ויק"פ, ה'תשפ"ג,

שנת הקהל,

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר ז"ע,

ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

לעניני העולם⁵³; והרמז בהתחלת פירוש רש"י על התורה: "לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם", ש"החודש הזה לכם" הוא "התחלה" (ויסוד) גם של "בראשית ברא"⁵⁴, לפעול ענין הגאולה שלמעלה ממדידה והגבלה ("החודש") גם בעולם⁵⁵ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁵⁶ בלקו"ש חט"ז ע' 481 ואילך.

(ויסיים): ויה"ר שע"י העבודה שלמעלה ממדידה והגבלה, כפי שנעשית כשנמצאים במעמד ומצב ש"אכתי עבדי אחשוורוש אנן"⁵⁷, אבל בשמחה, שפורצת גדר⁵⁸, נבוא — באופן ד"מסמך גאולה לגאולה⁵⁹ — לגאולה דפסח, עלי' נאמר³⁵ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

* * *

ט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה החודש הזה לכם ראש חדשים גו' (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

* * *

עני, צריך ללמוד תורה (ראה שו"ע אדה"ז אר"ח רסקי"ה. ושי"נ) — כיון שע"פ שו"ע יכול יהודי להחליט אם הוא בוחר ב"דרכה של תורה", ש"פת במלח תאכל .. ויחי צער תחי' ובתורה אתה עמל" (אבות פ"ו מ"ד), או שבוחר ב"דרכה של מצוה", "לעשות צדקה ומשפט", שגם היא "דרך ה'" (ירא יח, יט), שזהו כללות החילוק שבין ישכר לזבולון, שישכר עיקר עבודתו בלימוד התורה, וזבולון עיקר עבודתו בצדקה וגמ"ח; ואילו החידוש של הלל, שלמרות גודל עניותו, הנה מיד כשהשתכר סכום קטן, הי' נותן חציו לשומר בית המדרש, כדי שיוכל לעסוק בתורה, ולכן "מחייב את העניים" לעסוק בתורה יותר מכפי שמחוייבים ע"פ שו"ע (ועד"ז בנוגע לרבי אלעזר בן חרסום ש"מחייב את העשירים" (ימא שם)).

53) והיינו, שגם ב"הנהג בהן מנהג דרך ארץ" (ברכות לה, ב), וכמו בענינים שבין אדם לחבירו, לא די בזהירות בנוגע לאבק לשון הרע או השגת גבול וכיו"ע ההנהגה ע"פ המדידה וההגבלה של השו"ע, אלא צ"ל באופן דלפנים משורת הדין, ובלשון החסידות — שלא תהי' הנהגה ע"פ הנחות העולם

(כ"ה"ב"שע הנחות) כו'.
54) שקשור עם שם אלקים, שהוא שם מדת הגבורה והצמצום, ולכן הוא ג"כ בגימטריא הטבע" (תניא שעהיחיה"א רפ"ו).
55) כולל גם שע"ז שיהודי לומד ומפלפל כו' במעלת יום ראשון למע"ב (כ"ה אלול או כ"ה אדר), שאז הנה גם "הקב"ה קורא ושונה כנגדו" (ראה תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד) — ה"ה פועל שגם בענין ד"בראשית ברא אלקים" יתוסף העילוי שבעבודת הנבראים, וכמשנת"ל (שיחת ט"ו בשבט ס"ד (לעיל ס"ע 208). וש"נ) העילוי שנעשה ע"י בירור הלכה למטה דוקא, שלכן באים העליונים לשמוע חידושי תורה מהתחתונים, כדרשת חז"ל על הפסוק "חברים מקשיבים לקולך השמעני" (שה"ש ח, יג ובשש"ר עה"פ. וראה תניא אגה"ק סכ"ו (קמד, ב ואילך)).

56) בשילוב שיחות ש"פ החודש תשל"ו, וש"פ נציבים תשל"ד.
57) מגילה י, א. וש"נ.
58) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רג ואילך. ועוד.
59) שם ו, סע"ב.

בס"ד. שיחת ש"פ ויקה"ל-פקודי, כ"ה אדר, פ' החודש, מבה"ח ניסן, ה'תשל"ה.

בלתי מוגה

א. פרשת החודש היא ברוב השנים (והרי התורה על הרוב תדבר) בשבת מברכים ניסן (מלבד כשר"ח ניסן חל בשבת, שאז קורין פרשת החודש בשבת ר"ח ניסן), שיש בו ענין מיוחד לגבי שבת מברכים של שאר חדשי השנה, מצד ענינו המיוחד של חודש ניסן.

וכדי לידע החידוש המיוחד של חודש ניסן — צריך להסתכל בתורה, שענינה "תורה אור"², שמאירה את עניני העולם כדי שהאדם יוכל להבחין ולברר כו', שזהו ענין האור שמאיר לאדם את הענינים שמחוץ הימנו; ובתורה גופא — בפרשה המיוחדת שקורין ביום הש"ק זה, וכתורת רבינו הזקן³ שצריכים לחיות עם הזמן, היינו, עם עניני התורה שקורין בזמן זה, כמו פרשת השבוע, וכן הפרשיות שקורין במועדים וימים טובים, שיש להם שייכות עם הזמן שבו קורין אותם⁴.

ובכן: התחלת פרשת החודש (לאחרי ההקדמה "ויאמר ה' אל משה וגו"⁵, כבשאר הפרשיות) היא "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה"⁶, והיינו, ש"החודש הזה" הוא (לא חודש ככל שאר החדשים, אלא) "ראש חדשים ראשון .. לכם לחדשי השנה" (דאע"פ שבנוגע להתחלת השנה יש מחלוקת בין ר' אליעזר לר' יהושע⁷ אם היא בתשרי או בניסן, הנה בנוגע לחדשים — מקרא מלא דיבר הכתוב שניסן הוא "ראש חדשים", כפי שנוגע להלכה בכו"כ ענינים).

ונוסף על המפורש בתושב"כ, נתבאר בתושב"ע"פ כמה מתבטא ענינו המיוחד של חודש ניסן — כדברי המדרש⁸: "משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה".

ב. והענין בזה:

- 1) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.
- 2) משלי ו, כג.
- 3) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק
- 4) ראה של"ה ר"פ וישב (רצו, א).
- 5) בא יב, א.
- 6) שם, ב.
- 7) ר"ה יו"ד, סע"ב ואילך. וש"נ.
- 8) שמו"ר פט"ו, יא.

המשמעות של גאולה היא — שלפנ"ז הי' מצב של עבדות ושעבוד, ולאח"ז יצא לחפשי ונעשה בן חורין שהוא בעה"ב על עצמו, שרק אז יכול לבוא לתכלית השלימות, כי, כל זמן שהוא משועבד, אינו יכול לנצל כחותיו בשלימות בהתאם לרצונו, והיינו, שגם כאשר בחלק מהזמן עושה דברים טובים, יש עדיין חלק מהזמן שצריך לעשות ענינים שלא ברצונו, מצד השעבוד לעומד על גביו; ואילו תכלית השלימות היא בשעה שאינו משועבד לאף אחד, גם לא לתאוות ורצונות בלתי-רצויים שבאים מצד הרוח שטות, כמארז"ל⁹ "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות", שאז הוא בן חורין אמיתי, ויכול לנצל כל כחותיו בתכלית השלימות.

וכאן רואים דבר פלא — ש"ר"ח של גאולה" נתחדש דוקא "כשבחר ביעקב ובניו", ואילו לפנ"ז ("משבחר הקב"ה בעולמו") הרי זה מעמד ומצב של עבדות ושעבוד שצריך להגאל ממנו — דלכאורה אינו מובן: הרי מדובר אודות "עולמו" — עולם של הקב"ה, שנברא על ידו — "מעשה ידי להתפאר"¹⁰, ויתירה מזה, באופן ש"בחר .. בעולמו", שענין הבחירה הו"ע נעלה ביותר, ואיך יתכן לומר שזהו מעמד ומצב שצריך להגאל ממנו?

ולאידך גיסא צריך להבין מהו ענינו המיוחד של חודש ניסן שנקרא "חודש של גאולה" — דלכאורה, הרי בכל חדשי השנה אומרים בקידוש לבנה (בברכה בשם ומלכות) "שהם עתידים להתחדש כמותה"¹¹, שזהו המעמד ומצב של הגאולה?

ג. ולהעיר, שהביאור בפשטות (שהרי אין ענין יוצא מידי פשוטו) ביחודו של חודש ניסן הוא לפי שבו נגאלו בני"ג מגלות מצרים, "מבית עבדים"¹², ששם היו בני"ג במעמד ומצב של עבדות ושעבוד, כמ"ש¹³ "ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך .. בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'".

אבל ביאור זה אינו מספיק:

העבודה בחומר ובלבנים כשלעצמה אינה מוכרחת להיות ענין של עבדות ושעבוד, שהרי אפילו כאשר אדם עוסק בעבודה קשה, הנה אם הוא עושה זאת ברצונו בגלל שיש לו תענוג בזה, אין זה ענין של עבדות

(9) סוטה ג, א.

(10) ישע"י ס, כא.

(11) סנהדרין מב, א.

(12) בא יג, ג. ועוד.

(13) שמות א, יג"ד.

ובהקדמה — שיש גם הוראה מזה ששבת מברכים ניסן חל בחודש אדר, עליו נאמר⁴⁵ "החודש אשר נהפך גו' לשמחה", ולכן "משנכנס אדר מרבין בשמחה"⁴⁶, ו"הלכך בר ישראל דאית לי' דינא בהדי נכרי .. לימצי נפשי' באדר דבריא מזלי"⁴⁷,

— שענין זה הוא בכל ימי חודש אדר, ללא חילוק בין חציו הראשון לחציו השני, וכנהוג בכל קהלות ישראל בנוגע לחתונות — בשעה טובה ומוצלחת — שעורכים אותם גם בחציו השני של החודש⁴⁸ —

אבל, ענין זה ששבת מברכים ניסן חל בחודש אדר הוא בכל השנים, ונוסף לזה יש הוראה מיוחדת מהקביעות של שבת מברכים ניסן בימי חודש אדר גופא — ביום כ"ה אדר.

ח. המשך השיחה — ביאור ענינו של כ"ה אדר, שהוא יום הראשון דששת ימי בראשית⁴⁹ לדעת ר"י⁵⁰ שבניסן נברא העולם⁵¹, וההוראה מהקביעות דפ' החודש בכ"ה אדר, שהעבודה שלמעלה ממדידה והגבלה ("החודש") צ"ל לא רק בעניני תומ"צ⁵², אלא גם בנוגע

(45) אסתר ט, כב.

(46) תענית כט, סע"א.

(47) שם, ריש ע"ב.

(48) ראה גם לעיל ע' 229. וש"נ.

(49) עליו נאמר "בראשית ברא אלקים את

השמים ואת הארץ" (בראשית א, א), וכפי שמפרש רש"י (שם, יד) — באופן המובן אפילו לבן חמש למקרא — ש"כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון .. הוא שכתוב את השמים לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות תולדותיהם".

(50) ר"ה שבעה ע"ז. — והרי נוסף לכך

שבנוגע לכל מחלוקת נאמר ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים" (עירובין יג, ב. וש"נ), אפילו כאשר פסק ההלכה הוא כדעה אחת, עאכו"כ בנדו"ד, שב' הדעות דר"א ור"י הם גם להלכה, שהרי "חכמי ישראל מונין למבול (מנין השנים) כר"א, ולתקופה כר"י" (ר"ה יב, א) — איך שיהי' הביאור בטעם פסק ההלכה כב' הדעות.

(51) היינו, שבניסן היתה בריאת האדם,

שעל ידו התחילה עבודת הנבראים מצד

המטה (לאחרי ש"בראשית ברא אלקים גו'", מלמעלה למטה), ובלשון הקבלה והחסידות (ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' מא ואילך. וש"נ) — שהתחלת הבריאה היתה מצד "כי חפץ חסד הוא" (מיכה ז, יח), ולאח"ז הנהגה באתערותא דלתתא תליא מילתא — כפי שהתחדש ביום ברוא אדה"ר, שנצטווה "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה" (בראשית א, כח), שזהו כללות הענין דעבודת הנבראים לפעול בעולם, וכדאיתא בפרדר"א (פי"א. וראה בהנסמן בתו"מ שם) שאדה"ר אמר לכל הנבראים "בואו ונשתחוה גו' לפני הוי' עושנו" (תהלים צה, ו), והיינו, שאע"פ שלפני חטא עה"ד הי' העולם בשלימותו, כפי שע"ל מילואו נברא" (ראה בר" פ"י"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז), הי' צורך לפעול בנבראים השתחוואה וביטול מצד המטה.

(52) וכמשנת"ל (שיחת ש"פ תשא, פ' פרה סט"ז (לעיל ע' 367 ואילך)) בפ"י דברי הגמרא (יומא לה, סע"ב) "הלל מחייב את העניים וכו'" (דלכאורה, גם לולי הנהגת הלל, יש חיוב ע"פ שו"ע שכל אחד מישראל, גם

ראשון .. לחדשי השנה, שממנו נמשך הכח על כל השנה כולה שהעבודה תהי' באופן של גאולה — יציאה מכל המיצרים והגבולים.

וכאשר העבודה היא באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, אזי גם ההמשכה למעלה היא באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, שהרי מדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה³⁴, אלא שזהו כמ"פ ככה.

ועד שזוכים לקיום היעוד³⁵ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות",

— וכפי שהי' ביצי"מ ש"בני ישראל יוצאים ביד רמה"³⁶, היינו, שהיציאה ממצרים [עוד לפני שנעשו בני חורין (כשהגיעו ל"פי החירות"³⁷), אלא בהיותם עדיין בארץ מצרים, שאפילו עבד אחד לא הי' יכול לברוח משם³⁸] היתה כבר "ביד רמה", החל מ"ויהי בחצי הלילה"³⁹, שאז היתה מכת בכורות, ועוד לפני⁴⁰, בשבת הגדול, "התחלת הגאולה והנסים"⁴⁰, ועוד לפני⁴¹, כדברי הגמרא⁴¹ שכבר "בר"ה (ששה חדשים ומחצה לפני הגאולה) בטלה עבודה מאבותינו במצרים" —

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ז. דובר כמ"פ שמלבד ההוראה מכללות הענין, יש ללמוד הוראה גם מפרטי הדברים, שינוי הקביעות וכו', שהרי גם פרטי הענינים הם כבעלותו של הקב"ה ש"לא ברא דבר אחד לבטלה"⁴², ולכן, גם מהם יש ללמוד הוראה בעבודת האדם, בהתאם לתורת הבעש"ט⁴³ שכל דבר שיהודי רואה או שומע יש בו הוראה בענין העיקרי שבחייו שהוא תכלית בריאתו — "אני נבראתי לשמש את קוני"⁴⁴.

ועד"ז בנדו"ד, שנוסף על ההוראה הכללית מענינו של שבת מברכים חודש ניסן, יש גם הוראה מהקביעות המיוחדת בשנה זו בימי החודש — בכ"ה אדר.

(34) סנהדרין ז, טע"א. וראה סוטה ת, ב ואלך. וש"נ.
(35) מיכה ז, טו.
(36) בשלח יד, ח.
(37) ראה לקח טוב ושכל טוב עה"פ שם, וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).
(38) מכילתא יתרו יח, יא. פרש"י שם, ט.
(39) בא יב, כט.
(40) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"ל ס"ב. וש"נ.
(41) ר"ה יא, רע"א.
(42) שבת עז, ב.
(43) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.
(44) משנה וברייתא — קידושין בסופה.

ושעבוד, כיון שמתענג מזה (וע"ד שמצינו לענין עונג שבת, ש"אדם שהאכילה מזקת לו, שאז עונג הוא לו שלא לאכול, אין צריך לאכול כלל .. וכן מי שמתענה בכל יום ואכילה בשבת צער הוא לו .. יכול להתענות גם בשבת .. התענית הזו תענוג הוא לו"¹⁴).

אלא שעבודת בני" במצרים בחומר ובלבנים היתה שלא ברצונם, ולכן הרי זה ענין של עבדות ושעבוד כו', ועד כדי כך, ש"כל המלכיות (גלויות) נקראו ע"ש מצרים (אע"פ שיש להם גם שמות פרטיים: בבל, מדי, יון ואדום), ע"ש שהם מצירות לישראל"¹⁵.

אך לכאורה אינו מובן: גלות מצרים היתה ע"פ ציווי הקב"ה, שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים "ועבדום וענו אותם וגו'"¹⁶, וכיון שכן, הנה אע"פ שהיתה עבודה קשה בחומר ובלבנים, הרי כיון שע"ז מקיימים ציווי הקב"ה, יש בזה ענין של תענוג. וכמו עבודה בחומר ובלבנים בבנין ביהמ"ק (והמזבח), שמצינו שיכולים לבנותו בלבנים¹⁷ — שאין תענוג גדול יותר לבני" מאשר לבנות ביהמ"ק להקב"ה! וא"כ, מדוע נחשבת העבודה במצרים לענין של גלות ושעבוד שלא מרצונם, בה בשעה שיש על זה ציווי הקב"ה?!

ועד"ז נשאלת השאלה בנוגע להתחלת הירידה למצרים, שעז"נ בהגדה: "וירד מצרימה"¹⁸, אנוס על פי הדיבור — דלכאורה הרי זה דבר והיפוכו¹⁹: אם זה "על פי הדיבור" — אינו "אנוס", אלא אדרבה: קיום ענין "על פי הדיבור" נחשב אצל יעקב לתענוג הכי גדול?!

ומובן, שכשם שבנוגע ליעקב אי אפשר לחלק ולומר שמצד הנשמה רצונו לקיים את הדיבור, ומצד הגוף הוא אנוס, כך גם בנוגע לכל אחד מישראל, שרצונו הפנימי והאמיתי הוא לקיים רצון הקב"ה, ובלשון רבינו הזקן²⁰: יהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, ולכן פסק הרמב"ם²¹ ש"מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו, ולא רצה לגרש .. מכין אותו עד שיאמר רוצה אני, ויכתוב הגט והוא גט כשר" [ועד"ז בנוגע לקרבנות, ש"אע"פ שאין מתכפר לו עד שירצה, שנאמר²²

(14) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ח ס"ב"ג. וש"נ.
(15) ב"ר פט"ז, ד. ויק"ר פי"ג, ה.
(16) לך לך טו, יג.
(17) רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ח (ובכסף משנה — ממכילתא יתרו כ, כב).
(18) תבוא כו, ה.
(19) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1219.
(20) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.
(21) הל' גירושין ספ"ב.
(22) ויקרא א, ג.

לרצונו, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני²³], כי, "מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו", כיון שהכפי' היא רק כדי לבטל את התנגדות היצה"ר שמעלים על רצונו האמיתי.

ועכצ"ל, שמעלתו המיוחדת של חודש ניסן לגבי שאר חדשי השנה, הקשורה עם הבחירה ביעקב ובניו שלמעלה מהבחירה בעולמו, אינה מצד היציאה מגלות ושעבוד מצרים בלבד.

ד. ונקודת הביאור בזה:

מבואר בחסידות²⁴ שהענין דמצרים הוא מלשון מיצרים וגבולים, שבזה נכלל גם מיצרים וגבולים דקדושה, שעם היותם בקדושה, הרי הם עדיין מיצרים וגבולים (ועד שמזה נמשך ומשתלשל למטה הענין דמצרים כפשוטו), ובמילא אין זה תכלית השלימות, ולכן צ"ל הענין דיצי"מ, לצאת מהמיצרים וגבולים למעמד ומצב שלמעלה ממדידה והגבלה.

וזהו שאמרו רז"ל "משבחר הקב"ה בעולמו וכו' וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה":

אע"פ שמדובר אודות עולמו של הקב"ה שבחר בו, כך שזהו בודאי ענין של קדושה, כיון שקשור עם הקב"ה שהוא מקור הקדושה, מ"מ, כיון שזהו "עולם", שהוא במדידה והגבלה, עדיין אין זה תכלית השלימות, ולא עוד אלא שיש צורך ב"ר"ח של גאולה", היינו, שזהו מעמד ומצב שצריך להגאל ממנו, כיון שנחשב לעבדות ושעבוד כו'.

וזהו מעלת חודש ניסן לגבי שאר החדשים, שגם בהם ישנו הענין ד"להתחדש כמותה" — כי, הענין ד"להתחדש כמותה" (כמו חידוש הלבנה) הוא עדיין בגדרי העולם שהוא במדידה והגבלה, מיצר וגבול, אלא שבזה גופא פועלים שהמיצר וגבול של העולם יהי' מיצר וגבול דקדושה, עי"ז שעושים מהעולם דירה לו ית' בתחתונים²⁵, שזהו בודאי ענין של חידוש, אבל כיון שזהו עדיין ענין של מיצר וגבול, אין זה תכלית השלימות דבנ"י, שצריכים לצאת גם מהמיצרים וגבולים דקדושה, שזהו ע"ר"ח של גאולה" שנתחדש "כשבחר ביעקב ובניו".

(23) הלי' מעשה הקרבנות ספי"ד. (25) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
(24) ראה תו"א שמות מט, סע"ד ואילך. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
ורא נז, ב ואילך. יתרו עא, ג ואילך. ובכ"מ.
ובכ"מ.

ה. וכללות ענין הגאולה הוא — כמ"ש הרמב"ם²⁶ "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה .. ומיד הן נגאלין, שנאמר²⁷ .. ושבת עד ה' אלקיך ושב ה' אלקיך וגו'":

הבטחת התורה שסוף ישראל לעשות תשובה, כמ"ש "ושבת עד ה' אלקיך" — אינה בנוגע לתשובה על עבירות וענינים בלתי רצויים, שעל זה לא שייך לומר "הבטיחה תורה", שהרי יתכן שלא יהיו ענינים בלתי רצויים שעליהם יצטרכו לשוב בתשובה, כיון שהדבר תלוי בבחירת האדם, וכמארז"ל²⁸ "צדיק ורשע לא קאמר".

ועכצ"ל, שהבטחת התורה על התשובה היא בנוגע לענינים שאינם תלויים בבחירת האדם, שזהו ענין המיצר וגבול שקבע הקב"ה בבריאת העולם, החל מירידת הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא²⁹ — במדידות והגבלות של הגוף, כך, ש"מיצר וגבול — קאמר",

ואעפ"כ "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה" — שזוהי תשובת הצדיקים, ש"משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא"³⁰, כמבואר בלקו"ת³¹ ש"עיקר התשובה הוא כמ"ש³² והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", היינו, שבהיותו נשמה בגוף נעשית התגברות ושליטת הנשמה על הגוף (לא רק שלא יפריע לקיום התומ"צ, אלא) באופן שיוצא מהמדידות וההגבלות כו' — שזהו ענין הגאולה ("מיד הן נגאלין").

ו. וההוראה מזה:

יהודי לא יכול להסתפק בכך שהנהגתו היא ע"פ שו"ע, כיון שזוהי עדיין עבודה שבמדידה והגבלה, שזהו"ע של מיצר וגבול, אם כי מיצר וגבול דקדושה, אלא עליו לצאת גם מהמדידות וההגבלות של קדושה (שעי"ז נעשית בדרך ממילא היציאה מהמיצרים וגבולים דלעו"ז), ע"י הוספת הידור, חיות ושמחה, באופן של פריצת גדר.

והנתינת כח על זה היא משבת מברכים חודש ניסן, שבו נמשכת הברכה ל"ר"ח של גאולה", שכולל את כל ימי החודש, בדוגמת הראש שכולל ומנהיג את כל אברי הגוף³³, ולא עוד אלא שהוא "ראש חדשים

(26) הלי' תשובה פ"ז ה"ה. וראה גם (30) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי לקו"ש חכ"ז ע' 215 (גם משיחה זו). שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.
(27) נצבים ל, ב"ג. (31) ר"פ האזינו.
(28) נדה טז, ב. (32) קהלת יב, ז.
(29) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב. (33) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך.
ובכ"מ.